

Marko Jovanović, LL.M.*

Prva Deklaracija Savetodavnog veća za primenu Konvencije UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe**

Usvojena na 16. sastanku Savetodavnog veća održanom u petak,
3. avgusta 2012. godine u Velingtonu, na Novom Zelandu

INGEBORG ŠVENCER (Ingeborg Schwenzer),
predsedavajuća Savetodavnog veća

ERIK BERGSTEN (Eric Bergsten), JOAKIM BONEL (Joachim Bonell),
MAJKL BRIDŽ (Michael Bridge), ALEHANDRO GARO (Alejandro Garro),
ROJ GUD (Roy Goode), DŽON GOTANDA (John Gotanda), HAN SHIJUAN
(Han Shiyuan), SERGEJ LEBEDEV (Sergei Lebedev), PILAR PERALES VI-
SKASILJAS (Pilar Perales Viscasillas), JAN RAMBERG (Jan Ramberg), HIRO
SONO (Hiroo Sono), KLOD VIC (Claude Witz), *članovi Savetodavnog veća*
ZIG AJZLEN (Sieg Eiselen), *sekretar Savetodavnog veća*¹

KONVENCIJA UJEDINJENIH NACIJA O UGOVORIMA O MEĐUNARODNOJ PRODAJI ROBE I REGIONALNA HARMONIZACIJA

Izvestilac: profesor Majkl Bridž, London School of Economics,
London, Velika Britanija

* Autor je asistent na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, marko.jovanovic@ius.bg.ac.rs

** Prevod originalnog teksta: CISG-AC Declaration No. 1, *The CISG and Regional Harmonization* (Rapporteur: Professor Michael Bridge, London School of Economics, London, United Kingdom), 3 August 2012, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/CISG-AC-dec1.html>

1 Više o radu Savetodavnog veća za primenu Konvencije UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe videti: Milena Đorđević, „Rad Savetodavnog veća za primenu Konvencije UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe od 1980. godine,“ *Pravo i privreda* 9–12/2008, 137–145.

1. Konvencija Ujedinjenih nacija o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe (u daljem tekstu: Bečka konvencija ili Konvencija) pokazala se kao veoma uspešan instrument harmonizacije prava. Usvojilo ju je skoro 80 država, među kojima su i one koje najviše učestvuju u međunarodnoj trgovini. Uspeh Bečke konvencije se nije izgradio preko noći. Početni koraci ka ujednačavanju prava međunarodne trgovine učinjeni su dvadesetih godina XX veka, a sadašnja Konvencija je stvorena nakon što se jedan raniji pokušaj unifikacije završio neuspehom.

2. Dostignuća Bečke konvencije u oblasti ujednačavanja prava međunarodne trgovine naročito su impresivna kada se uzme u obzir relativno mali broj rezervi koje su izjavljene u pogledu primene različitih delova Konvencije. U kontekstu napora ka harmonizaciji, naročito je važan član 94 Konvencije, koji ovlašćuje dve ili više država ugovornica koje imaju ista ili slična pravila za pitanja regulisana Konvencijom da izjave da se Konvencija neće primenjivati na ugovore o prodaji ili njihovo zaključenje kada strane imaju svoja sedišta u tim državama. Ista mogućnost predviđena je i za države ugovornice koje imaju ista ili slična pravila za pitanja regulisana Konvencijom kao jedna ili više država koje nisu potpisnice Konvencije. Jedine države koje su iskoristile mogućnost da izjave rezervu iz člana 94 Konvencije su: Danska, Finska, Island, Švedska i Norveška. Da je više država iskoristilo pravo da izjavi rezervu iz člana 94, ostvarivanje osnovnog cilja postojanja Bečke konvencije, a to je postizanje značajnog stepena ujednačenosti prava međunarodne trgovine, bilo bi u velikoj meri kompromitovano, a vreme, energija i naponi uloženi u stvaranje Bečke konvencije pokazali bi se uzaludnim.

3. Sam po sebi, nacrt Zajedničkog evropskog prava (Common European Sales Law) prodaje ne zahteva da države članice Evropske unije izjave rezervu iz člana 94 Bečke konvencije, jer strane ugovornice iz ugovora o međunarodnoj prodaji robe mogu da isključe primenu Konvencije dok bi se, sa druge strane, Zajedničko evropsko pravo prodaje primenjivalo na njihov ugovor samo ako bi njegova primena bila ugovorena (tzv. „*opt in*“ – član 8 predloga Uredbe o zajedničkom evropskom pravu prodaje). Zajedničko evropsko pravo prodaje bi, međutim, moglo da utiče na širinu subjektivnog polja primene Bečke konvencije ako bi se Zajedničko evropsko pravo primenjivalo na sve ugovore o prodaji robe gde je jedna od strana malo ili srednje preduzeće, ili čak i na sve ugovore o prodaji robe ukoliko bi neka država članica Evropske

unije tako odlučila (član 13(b) nacarta Uredbe). Značajan deo pravila Zajedničkog evropskog prava prodaje bavi se pitanjima punovažnosti ugovora, što je materija na koju se, shodno članu 4(a) Konvencije, Bečka konvencija ne primenjuje. Međutim, Zajedničko evropsko pravo prodaje ne omogućava državama na koje treba da se primenjuje da usvoje samo ona evropska pravila koja se bave punovažnošću ugovora, niti im dozvoljava da kombinuju Zajedničko evropsko ugovorno pravo i Bečku konvenciju (član 11 nacarta Uredbe).

4. Protivljenje usvajanju Bečke konvencije ponekad se opravdava argumentom da bi usvajanje Konvencije otežalo davanje pravnih saveta i povećalo transakcione troškove. U svakom slučaju, postojanje globalnog i regionalnog sistema pravila prodaje robe povrh nacionalnih prava država čiju pripadnost imaju kupac i prodavac sigurno bi dovelo do usložnjavanja pravnog režima koji se primenjuje na radnje koje prethodne zaključenju ugovora o prodaji robe. Ključno svojstvo procesa ujednačavanja i usklađivanja prava je jednostavnost. Povećanje tzv. „pravnog pluraliteta“ bez sumnje odudara od tog željenog cilja i dovodi do fragmentacije, što je upravo pojava koju proces ujednačavanja i usklađivanja prava treba da izbegne. Verovatno je da regionalne inicijative za ujednačavanje i usklađivanje prava neće dovesti do boljih rezultata od globalnog procesa unifikacije i harmonizacije. Takođe je verovatno i da iza regionalnih inicijativa za ujednačavanje i usklađivanje prava ne stoji isti pripremni rad kao onaj koji su uložili brojni delegati iz različitih zemalja, okupljeni prilikom sastavljanja Bečke konvencije. Napor koji je ugrađen u inicijative kao što su Zajedničko evropsko pravo prodaje, Principi azijskog ugovornog prava, Jedinostveni akt o opštem trgovinskom pravu Organizacije za harmonizaciju poslovnog prava u Africi (OHADA) predstavljaju vredan doprinos ujednačavanju trgovinskog prava i podsticanju istraživanja uporednog prava. Ali, u meri u kojoj poništavaju dostignuća ostvarena u oblastima koje reguliše Bečka konvencija, navedene inicijative ne pomažu postizanju ciljeva harmonizacije. Sa druge strane, pak, u meri u kojoj prihvataju postojanje opšteg trgovinskog prava, navedene inicijative predstavljaju koristan doprinos ostvarenju globalnog ujednačavanja ugovornog prava. Ipak, pobornici regionalne harmonizacije treba da budu svesni jedne opasnosti. Ta opasnost je da bi države mogle da ostanu ukopane u regionalnim projektima harmonizacije, umesto da učestvuju u poslu una-

pređenja harmonizacije trgovinskog prava na globalnom nivou koji tek treba da bude obavljen kako bi se dalje promovisala dostignuća Bečke konvencije.

5. Tokom izrade nacrtu Bečke konvencije i njenog usvajanja, o odredbama ovog akta su se vodile burne diskusije u kojima su učestvovali predstavnici država iz različitih delova sveta i čiji su privredni sistemi veoma raznorodni kako u pogledu odnosa resursa i proizvodnje tako i u pogledu prirode državnih političkih sistema. Ako energija u oblasti stvaranja ujednačenog prava prodaje robe ne bi bila usmerena ka Bečkoj konvenciji već bi se rasipala ka regionalnim inicijativama, javila bi se opasnost da se izgubi uticaj koji određene države vrše na dalji razvoj Bečke konvencije kroz njeno tumačenje u sudskoj praksi. Primamljivost Bečke konvencije za države koje joj još uvek nisu pristupile bi se takođe smanjila srazmerno opadanju njenog univerzalnog karaktera. Uključenost država-nečlanica u regionalne inicijative harmonizacije bi isto tako mogla da umanja njihovu zainteresovanost da usvoje Bečku konvenciju (samo tri države članice OHADA su i potpisnice Bečke konvencije).

6. Domašaj Bečke konvencije je sveobuhvatan i Konvencija već duboko zadire u neka pitanja koja bi se, iz perspektive nacionalnog prava, smatrala delom opšteg ugovornog prava. Sada je nužno da se nastavi sa procesom harmonizacije u oblastima opšteg ugovornog prava koje nisu obuhvaćene Bečkom konvencijom. Savetodavno veće za primenu Bečke konvencije veruje da je došao trenutak da se podrži predlog Vlade Švajcarske (A/CN.9/758) po kome, na prvom mestu, treba razmotriti da li je dalji rad na harmonizaciji međunarodnog trgovinskog prava poželjan i izvodljiv.